

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Nucleus Casuum Conscientiæ Sive Brevis Notitia Eorum
quæ scitu vel necessaria, vel valde vtilia sunt
Confessarijs in primo ingressu ad audiendas Confessiones**

Agostini, Giuseppe

Coloniae Agripp., 1644

De Sacrame[n]tis in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41767

D E
SACRAMENTIS
IN GENERE.

I.

Multa sunt, quæ à Theologis, & Casistis de Sacramentis tã in genere, quam in particulari, passim disputari solent, quæ ad eorum institutionem, necessitatem, substantiam, definitionem, diuisionem, & effectus pertinent: ego eam iuxta institutum meum breuiter colligam, quæ præsertim Confessarijs, & Sacramentorum ministris: & ijs, qui Sacramenta suscipiunt, scitu necessaria esse videntur: plura apud Auctores citandos legendo relinquens: mei etiam instituti non erit opiniones diuersas, & contrarias examinare, aut ad longiores difficultates digredi, sic enim opus ultra fines suos cresceret, & alij in hoc egregiè desudarunt, sed ea, quæ communiora, & certiora

A tiora

rora sunt ob oculos ponere, & quasi via regia progredi. De Sacramentis scripsere ex Theologis *Magister sentent.* in 4. initio, & plures eodem loco, *S. Thom.* 3. p. à *quæst.* 60. & deinceps, & Thomistæ ibidem: *Suarus* in 3. p. tom. 3. initio: *Vasquez* ibidem tom. 2. q. 60. Et ex Casistis *Filliuccius*, *Coninch*, *Bonacina* suis primis Tomis initio, *Toletus* in *summa lib.* 2. à *capite* 15. & alij passim.

Definitio.

Sacramentum nouæ legis, prouert in hac materia accipitur à Theologis sic definiri potest. Est signum practicum sensibile rei sacræ sanctificantis homines à Christo Domino institutum. Dicitur, signum sensibile, quia omne Sacramentum in aliquo signo externo sensibus subiecto saltem ex parte consistit, vt infra constabit in singulis Sacramentis. Ratio verò huius rei fuit, quia cum homo corporeus sit, & nihil intelligat in præsentis statu nisi per modum rei corporeæ, & sensibilis;

conue-

conueniens fuit, vt signa, quibus Deus promissiones suas ultra naturalem talium signorum conditionem adnectit, sensibilia essent, vt per illa aliquid intelligibile homini innotesceret.

3. Dicitur, practicum, quia Sacramenta nouæ legis per virtutem Spiritus sancti faciunt vi sua id, quod significant: nec solum significant speculatiue, v. g. ablutio in Baptismo significat internam animæ abluitionem à peccatis, quam etiam vt Dei instrumentum per virtutem ab ipso sibi inditam caussat in anima: vnde dicuntur caussare gratiam ex opere operato, id est ex vi, & efficacia ipsius Sacramenti ultra dispositionem, & meritum, aut exigentiam recipientis Sacramentum, quod nulli alteri rei competit, excepto Martyrio secundum aliquos, quod tamen non est Sacramentum, quia non fuit à Christo Domino institutum vt signum in hunc finem.

4. Dicitur, rei sacræ sanctificantis hominem, quia omne Sacramentum caussat gratiam sanctificantem, vel augmentum ipsius, modo dicto, in ho-

mine non ponente obicem, seu rectè disposito ad tale Sacramentum recipiendum: vndè dicuntur vasa gratiæ, & fontes gratiarum, quamuis præterea conferant alios peculiare effectus proportionatos fini vniuscuiusque Sacramenti.

5. Dicitur à Christo Domino institutum, quia cum Sacramenta non sint signa naturalia, sicuti fumus est signum ignis, & vestigium est signum pedis, sed ad placitum instituta, cum aliqua tamen proportione ad id, quod significant, sicuti lautus est signum vini venalis, &c. & ex alia parte cum significare debeant, & causare gratiam, quam nulla creatura per se causare potest, necesse fuit, vt à nullo alio tanquam à principali agente institui possent, nisi à solo Deo, & de facto à Christo Domino, qui simul Deus, & Homo est, fuere instituta: ab ipso quidem vt Deo tanquam à causa principali: vt homine tanquam ab instrumento coniuncto tali causæ. Atque hæc omnia ferè ex *Trid. Conc.*

sess. 7. de Sacramentis,

Diffe.

Differentia à cæteris rebus.

6 **H**inc infertur nihil aliud præter prædicta posse dici, aut esse Sacramentum nouæ legis, etiam si in illius usu conferatur homini disposito gratia sanctificans, remissio peccatorum, aut augmentum gratiæ, nisi talem gratiam causeret ex opere operato modo dicto. Hinc Aqua Lustralis, & cetera Sacramentalia non sunt Sacramenta, etiam si homo iustus in usu ipsorum acquirat augmentum gratiæ: & idem dici debet de omnibus operibus bonis, & meritorijs hominis iusti, de elemosyna, & operibus misericordiæ: imo nec ipsi actus perfectæ Charitatis, aut perfectæ contritionis extra Sacramentum, quamuis interdum habeant annexam primam gratiam, & remissionem peccatorum sunt Sacramenta, quia non causant gratiam ex opere operato, nec ad hoc sunt à Deo instituta, sed solum secundum dispositiones operantis.

7. Item licet in lege scripta, & in lege

A 3

naturæ

Daturæ fuerint aliqua Sacramenta ; ta-
 men illa in adultis non cauffabant gra-
 tiam sanctificantem ex opere operato
 vltra dispositionem operantis, sed signi-
 ficabant illam causandam per nostra Sa-
 cramenta , & solum cauffabant quam-
 dam sanctitatem legalem , & exter-
 nam , seu quamdam idoneitatem , &
 munditiam ad hoc, vel illud faciendum,
 sine qua censebantur immundi, signifi-
 catiuam tamen nostræ veræ sanctita-
 ris. Vnde illa Sacramenta erant onera,
 & infirma , & egena: & quamuis Sacra-
 menta puerorum tunc cauffarent gra-
 tiam aliquo modo ex opere operato; il-
 lam tamen non cauffabant ex vi , & effi-
 cacia sua , sed cauffabatur gratia à Deo
 intuitu professionis Fidei, & deuotionis,
 quam illi in talibus Sacramentis profi-
 rebantur , & sic longe inferioris condi-
 tionis erant à nostris.

Materia, & Forma.

Ita Christus Dominus instituit no-
 stra Sacramenta ; vt in illis aliquid
 fit per modum materiæ & aliquid per
 modum

modum formæ, quæ dicuntur partes essentialis Sacramenti, & si aliqua ex his desit, non perficitur Sacramentum. Hoc autem dicitur per similitudinem ad res naturales compositas ex materia, & forma: sicuti enim in his materia dicitur illa pars, quæ minus determinata, & veluti indifferens est ad hoc, vel illud compositum constituendum; forma autem est ultimum determinativum, & constitutivum rei; ita in Sacramenti materia dicitur illud signum sensibile, quod veluti imperfectam, & inchoatam habet significationem Sacramenti; forma autem est illud, quod talem significationem complet: v. g. in Baptismo ablutio non habet ex se perfectam significationem ablutiois spiritualis, quam significat Baptismus, sed expectat determinari ad hoc ab aliquo alio, & hoc est forma Baptismi in illis verbis: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, quod determinat ad ablutioem spiritualem a maculis peccatorum, & sic de alijs, ut dicitur in singulis Sacramenti infra: & hoc pacto dicuntur Sacramenta

perfici verbis, & rebus, per res intelligitur materia, per verba forma, quæ cōmuniter in verbis consistit, aut in aliquo illis correspondente.

Minister.

9 **Q**uis sit Minister Sacramentorum, dicitur infra in singulis Sacramentis. Communiter autem hic aduertunt Doctores, Sacramentorum Ministrum, saltem illum, qui ex officio, & peculiari consecratione perficit aliquod Sacramentum, vt dignè, & sine peccato id faciat, debere in tali exercitio prudenter existimare se esse in gratia, nec habere cōscientiam peccati mortalis: cum enim Sacramenta sint res valde sacrosanctæ, sanctè etiam tractari debent: quare contra virtutem Religionis esset, & quidem in materia graui, Ministrum ipsorum conficere illa cum conscientia peccati mortalis: sed in tali casu debet præcedere vel confessio Sacramentalis, vel actus perfectæ contritionis, vt ille existimet iam se esse in gratia, ad dignè, & sine sacrilegio conficiendum Sacramen-

mentum: quæ tamen dispositio non est necessaria ad validitatem Sacramenti.

Lege *S. Thom. 3 p. q. 64. art. 6.*

10. Præterea cum materia, & forma Sacramentorū sint determinatè à Christo Domino instituta, ita vt in nullo sit auctoritas mutandi, debet eorum Minister diligenter advertere, vt in partibus his essentialibus Sacramentorum nullā mutationem faciat, quæ destruat aliquā partem Sacramenti, aut eius veritatem: sed adhibeat iuxta vsum, quem tenet, & sequitur Ecclesia Catholica: alio qui non solum grauitèr peccabit, sed neque conficiet Sacramentum. De singulis verò dicetur infra suis locis.

Intentio Ministri.

11. **R** Equiritur præterea ad validitatem Sacramenti, intentio Ministri, de qua *S. Th. q. 74. citata ab Art. 8.* non quod hæc sit pars Sacramenti; sed quia cum Deus voluerit hæc Sacramenta per homines confici, voluit etiā vt modo humano, & rationabili conficerentur, qualis est hic: vt qui conficit

A 5

Sacra-

Sacramentum habeat saltem intentionem faciendi id, quod Ecclesia intendit, & facit in tali Sacramento: aut habeat intentionem perficiendi tale Sacramentum: alioqui esset deceptio, & illusio, quod esset valde inconveniens in re tam sancta. Ceterum ad validitatem Sacramenti nihil refert an Minister faciat id ex hoc vel illo fine, siue bono, siue malo, ex hoc, vel illo motivo, &c. hæc enim sunt valde extrinseca ad substantiam Sacramenti, dummodo illæsa maneat intentio perficiendi illud Sacramentum, aut faciendi quod facit Ecclesia, &c. Propter similes causas requiritur etiam in adulto recipiente Sacramentum intentio recipiendi illud, & dispositio requisita, vt dicitur in singulis Sacramentis.

12. Intentio in vniuersum triplex esse potest. Actualis, Virtualis, & Habitualis. sola habitualis non sufficit ad Sacramentum Pro qua re sciendum est, quod solet homo ex frequentatis actibus siue intellectus, siue voluntatis acquirere qualitates quasdam habituales in iisdem potentijs, vt sunt habitus virtutum,

eorum, & vitiorum, qui retinent no-
 men suorum actuum: sic ex frequen-
 tatis actibus Mathematicæ, aut Physi-
 cæ acquiritur habitus Mathematicæ, &
 Physicæ, & ex frequentatis actibus in-
 temperantiæ acquiritur habitus intem-
 perantiæ. sic ergo in re nostra. Sacerdos
 v.g. ex eo quod in Sacrificio missæ sem-
 per habet intentionem consecrandi, ac-
 quirat habitum, qui dicitur intentio ha-
 bitualis consecrandi. Hi autem habi-
 tus acquisiti, sicuti non acquiritur per-
 fectè vnico actu, sed pluribus; ita ne-
 que perfectè destituuntur vnico actu
 contrario, aut per breuem cessationem
 ab actibus: si ergo ille Sacerdos ex
 sua malitia hic, & nunc non habeat in-
 tentionem consecrandi in Missa, & ta-
 men proferat verba consecrationis; non
 consecrabit, quamuis habeat habitua-
 lem intentionem consecrandi, quæ et-
 iam habitualis intentio manet in dor-
 miente, in amante, &c. sic igitur sola
 hæc habitualis intentio sine actuali, vel
 virtuali non sufficit ad perficiendum
 Sacramentum.

13. Ad perficiendum igitur Sacramē-

A 6

tum

tum necessaria est intentio vel actualis, vel virtualis. Actualis autem duplex est, alia directa, & exercita: alia reflexa, & veluti signata. Directa est quando aliquis verè, & explicitè habet voluntatem faciendi id, quod facit, sed non aduertit per alium actum reflexum se habere talem voluntatem: & hoc modo communiter se habent omnes operationes nostræ liberæ, quas volentes facimus: qui enim studet, dum studet, habet voluntatem studēdi: & qui loquitur habet voluntatē loquendi, etiam si non cognoscat alio actu reflexo se habere hanc voluntatem, facile tamen id cognosceret, si reflecteret cogitationem suam supra id, quod facit, tunc autem est actualis cognitio reflecta, quando homo reflectit cogitationem suam ad id, quod facit. hoc autem ideo aduerto: quia aliqui nō rarò scrupulis anguntur, putantes se non habuisse actualem intentionem in conficiendis Sacramentis ex eo quia non habuerunt illam reflexā, quam non distinguunt à directa, & ita confugiunt ad intentionem virtualem, & facile etiam dubitant ad hanc habuerint,

buerint, cum reuera habuerint actua-
lem directam.

14. Intentio virtualis est, cum aliquis
in exercitio alicuius rei v.g. cum bap-
tizat, vel absoluit ob aliquas distractio-
nes, aut inaduertentias non habet actua-
lem voluntatem faciendi id, quod facit:
sed reuera illa exterior operatio proce-
dit ex vi alicuius actualis volitionis, quã
prius habuit ad hoc ipsum opus ordina-
tam, quæ non fuit mutata per contra-
riam volitionem, aut ita interrupta alijs
operibus, vt non censeatur moraliter
manere, & sic dicitur virtualis intentio:
v.g. Sacerdos existens in suo cubiculo
vocatur ad conferendum Baptismum
puero existenti in Ecclesia; egreditur
hoc expresso animo, & voluntate id fa-
ciendi, & sic habet actuale voluntatẽ
saltem directam, & explicitam: postea
vero contingere potest: vt dum progre-
ditur ad Ecclesiam physicè interrupta-
tur talis volitio, neque enim necesse est
vt continuò duret, non tamen retracta-
tur, nec mutatur per contrarium actum,
sed habet continuatum suum effectum
donec perficiatur Baptismus, etiam si nõ

esset de nouo replicata, & sic dicitur moraliter, & virtualiter manere, quod sufficit: nam hic etiam solet esse modus humanus, & ordinarius liberè operandi, quando ad perfectionem operis requiritur aliqua temporis distantia, quamuis ego existimem vt plurimum in re nostra adesse intentionem actualē exercitam, maximè cum nulla apparet sufficiens ratio dubitandi in contrarium.

Numerus.

15 **D**E Fide est Sacramenta nouæ legis esse illa septem, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, vt definitur in *Trident. sess 7. can. 1.* quorum prima quinque pertinent ad perfectionem particularem vniuscuiusque, per quamdam Analogiam ad vitam corporalem: duo verò vltima ad perfectionem Ecclesiæ, vt sæpe habet S. Thom. nam in vita corporali, homo indiget 1. generatione, & natiuitate, cui in vita spirituali correspondet Baptismus: 2. indiget aug-
mento

mento necessario, cui responder Confirmatio: 3. indiget nutrimento, cui correspondet Eucharistia: 4. indiget medicina post morbum, cui correspondet Pœnitentia: 5. indiget aliquo adiutorio ad tollendas reliquias morbi, cui correspondet Extrema Vnctio. Ad propagationem verò spirituales Ecclesiæ ordinatur Sacramentum Ordinis: Ad propagationem autem corporalem Sacramentum Matrimonij. Lege *S. Th.* 3. p. q. 65. art. 1. & Catechismum Tridentinum *cap. de Sacr. §.* sequitur 2. Ex his tria, nempe Baptismus, Confirmatio, & Ordo, præter gratiam, imprimunt Characterem in anima, & non possunt sine sacrilegio reiterari, vt infra dicetur. Est autem Character spiritualis potestas in anima, indelebilis. a Deo collata ad quædam munia obeunda. Atque hæc de Sacramentis in communi.